

Trvalo hezky dlouho, než shledal

i p. Vilém Mrštík dosti drzosti k jakési quasiobraně svého literárního podvodu, dosud v české literatuře nevidaného, kterého se dopustil na mně a jež jsem odkryl v 2. čísle VS [viz zde na str. 105]: našel ji až tehdy, kdy, soudil, zapomnělo se již na vlastní předmět sporu a kdy tedy bude moci lhát a překrucovat jako vždycky, — *nalezl ji až po pěti měsících*, na konei druhého svazku svých soi-disant „Snů“ (lucus a non lucendo).

Poněvadž se tu p. Mrštík tváří, jako by nechápal dosahu své podlosti, jest třeba (po jeho vzoru i vlastním jeho krasocitným a krasoduchým slovníkem) „přítáhnout ho za ucho a houknout na něj“:

Kdybyste, pane, spáchal v obchodním životě, co jste spáchal v životě literárním, dostal byste se do křížku s trestním paragrafem. Kdybyste falšoval obchodní knihu, jako jste falšoval literární text, nebylo by vám dnes zdrávo. A nestane-li se vám nic, vděčíte to jen nízkému stupni naší kultury — vděčíte to smutnému faktu, že stát, který stihá falšování cikorie, dovoluje beztrestně falšovat literární slovo.

Což jest všecko, co jsem byl ještě p. Mrštíkovi dlužen.

Moje kampaň, kterou jsem podnikl proti jeho myšlenkové tuposti a nešlechtnosti jeho citu a srdce, je dnes na výsost ospravedlněna — a ospravedlněna dojemným příčiněním samého p. Mrštíka. Nikdo nepracoval mi horlivěji do rukou než právě on: neboť od naší polemiky vrší s nechabnoucí vytrvalostí ve svých literárních produktech, předem ve svém chef-d'oeuvre „Zumrech“, tupost na tupost, nevkus na nevkus.

Ukázal jsem *sám literární orgán a smysl* p. Mrštíkovi při práci, posvětil jsem do jeho dílny — a třeba neviděli hned poloslepí, vidí již *dnes*, a třeba necítili hned polotupí, cítí již *dnes* a odvracejí se odporem. Nesetkal jsem se v poslední době se slušnějším literátem, který by neutíkal hnusem od té stoky jalovosti, nevkusu a citové tuposti, kterou jsou „Zumři“.

Naše pře je rozhodnuta: a každý den, kdy sáhne p. Mrštík po péře, rozhoduje ji jen patrněji a světleji pro mne.

Dnes není již o literárním charakteru a literární kvalitě p. Mrštíkovi pochyb, alespoň ne těm, kterým je literatura *věci srdce* a kterým je jasný pojem literárního umění a literární kultury: a jen pro ty jsem psal. Ostatní — a třebaš jich bylo miliony — jsou quantité négligeable.

„Literární zboží, jako jsou „Zumři“, jest dnes snad již možno jen v *Máji*, v tomto ubohém orgánu kšeftařského cechu, který domnívá se řešit všechny bolesti literárního dneška starou filosofií ovčívho chléva: nízkým žlabem pro nízké hlavy.

15. srpna 1903

Kunst. Halbmonatschrift für Kunst und alles Andere

Rozkošný časopis, daleko všech vyšlapaných drah a cest, založil Petr Altenberg. Měl odvahu odvrhnouti všecken balast, jakým zavalují dnes každý list stereotypní rubriky, a místo referátů z divadel a salonů a kritik o nových knihách napsal do prvního čísla řadu dvorných a sladkých básní v próze, pravých trubadurských pozdravů ptáku Pirolovi, který ukryt v starých břizách Prateru, dlouho před jítrem „troubí réreille a budí ke dni“, kvetoucím lipám, ušlechtilému dítěti, které se zasní, samo stranou ostatních hráčů, před záhonem tulipánů v parku s opravdovostí skutečného básníka a umělce, krásné ruce paní Risy H., pitvornému zvířátku v schönbrunnské menażerii. O těch a podobných zjevích referovati modernímu udýchanému člověku, který chodí slepě mimo, pokládá Altenberg za jediné důležité. A jeho malé, nervní, naivní a bizarní článku jsou skutečné referáty v hlubokém a vlastním smyslu slova: poukazy na krásu božího světa, udivené a zbožné, uctívající pohledy do jeho dílny. Jest to starý Altenberg, jak ho známe z jeho kouzelných knih „Wie ich es sehe“ a „Was mir der Tag zuträgt“, půl velké dítě, půl filosof a trošinku blagueur a celkem rozkošný básník nového nevinně smyslného umění, který se dovede zadívat a zasnít s něhou a vroucností Orientálce a dovede vidět staré a všední v nových perspektivách, tulák srdce a duše, který má v žilách neposednou krev a umí zaprádat s přírodou právě erotické poměry, o nichž se jiným poetům nesnilo, který dovedl přesadit smyslně zbožný pantheismus Emersona, Walta Whitmana a Thoreaua z amerických préríí a pralesů do parků na březích Vídeňky a přeložiti jej do vídeňské němčiny, té měkké, dětské, melancholické a trochu komické, frančinou vykládané řeči, do jazyka té Vídně, o níž říkal Brahms, že je městem rekonvalescentů srdce, s lehkými bílými víny, plavými ženami a vzdáleným šumem bukových lesů.

Má zvláštní lichočný, teplý, magnetický zrak, který dovede vylákat všecko, co je ve věcech nejjemnějšího, všecko teprve dnešní, čerstvou pleť pokryté, co se odvažuje jinak na povrch jen za měsíce, poněvadž tvrdé slunce by to zavraždilo: Altenberg, básník všeho příliš křehkého, prehavých sensací, napověděných tuch, všeho, co je nejbliže temným studním noci, básník ženy, dítěte, divošky, nemocných, květin, stromů a zvířat.

Celý list je věnován kultuře smyslů a umění nalézati umění v životě každého dne. O cíli svého podniku praví: „Chceme umění, toto excepcionelné, zasnoubiti s všedním dnem. Ruka dámy R. H. jest umělecké dílo boží. Přinášíme ji fotografování. Nebo v sadě si hraje dítě R. O. Nebo staroaristokrat, kráčeji přes ulici. Bohatství života přiblíženo těm, jimž smutná jich příčinlivost brání, aby je prožili! Zabedněn do svých činností nemůžeš včas zastavit se před pavučinou, rosou zperlenou ve večerním lese, a nemůžeš zírat, žasnout a sečkat! Chceme tě vychovati, to znamená zadržeti ve tvém neklidu, abys prodlel, zíral, žasl! Jest toho tolik, nač zíratí a proč žasnouti!“ . . .

Příloha *Das Andere* nese podtitul: „List k zavedení západní kultury do Rakouska“ a chce raditi ve všech otázkách společenského života, vkusu, taktu, etikety. Jest psána panem Adolfem Loosem, který tu uveřejňuje mimo jiné i zajímavou ložnici své ženy.